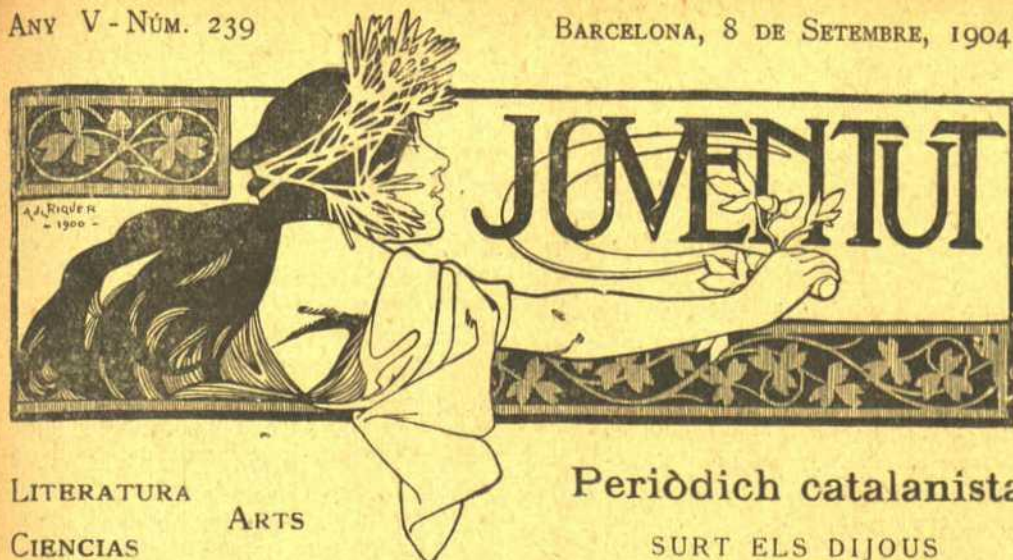

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periòdich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» SENSE FOLLETINS. . . 25 »

SUMARI:

Menos ideals y més instrucció, per Lluís Via.—Qüestions literàries, per Geroni Zanné.—Separació, per Xavier de Zengotita.—El «Fèlix de las Maravellas», per Rafel Vallès y Roderich.—Sobre'l descens dominical, per Francisco de P. Juanico y Coll.—Els intellectuals castells, per Arnau Martínez y Serrià.—Aclucant uns ulls, per Carles Arro y Arro.—Sonets, per Lluís Via.—Divagacions filosòfich-socials (acabament), per Emili Tintorer.—Impressions y recorts d'Arles y Maiano, per Benet R. Barrios.—A «Ca'n Marcellés», per Francesch Més y Abril.—Revista de revistes, per Ll. V.—Novas.

FOLLETÍ:

SOLITUT, per Victor Català.—Plech 16.

L'HOMME CONTRA L'ESTAT, per Herbert Spencer.—Traducció catalana.—Plech 9.

**MENOS IDEALS Y
MÉS INSTRUCCIÓ**

El diputat republicà per nostra ciutat en Alexandre Lerroux ja ha acabat la seva *tournee* per provincies, y altre cop ha retornat a Barcelona. Ja *La Publicidad* ha fet una vegada més el reclàm al idol de las turbas; ja tenim a n'en Lerroux novament elevat a *simbol* pels que del símbol groller se valen pera impressionar la imaginació popular. Ahir la República ab trajo de figuranta, avuy en Lerroux ab trajo de redemptor. Aquest no du com aquella la espasa ni las balansas de la justícia a la mà, però segons diu un company seu, es igual que si las portés, perquè

un dia, al Coll del Remey, con la ciudad á sus plantas, rodeado de cincuenta mil ciudadanos, en una arenga APOCALÍPTICA, decretó la derrota definitiva de los explotadores que tenían agarrotada y envilecida la gran urbe. Després de llegir això no més ens cal fixar la vista en l'actual Ajuntament republicà imposat a Barcelona per en Lerroux, admirar sa moralitat y bona administració, y després riure de fàstich.

Sia com vulgui, en Lerroux ja ha tornat, y ha dit que el partido republicano de Barcelona es el más ilustrado y sensato de Cataluña. Y nosaltres que no'ns en haviam adonat! Aquest sensato val un imperi. Y a major abundament recomanà l'ordre als correligionaris que l'havian anat a rebre.

Pochs dias avans, a la Coruña, pera fer callar als anarquistas que'l combatian, havia dit qu'ell també era enemich del capital, y de tota la farsa política y social existent, y que si acceptava la república era sols com a medi, donchs creya necessaria la revolució pera implantar els seus ideals.

Exactament la mateixa propaganda àcrata-baratera qu'en temps d'en Socías va fer aquí pera guanyarse adeptes, y ab la que's proporciona'l concurs de la massa de caps calents y d'analfabets.

Segons se veu, el gran què pera ferse avuy l'avensat y guanyar adeptes es afalagar als

obers dihentse anarquista. Ja està bé, però es molt còmodo y no té cap mèrit. Com que l'afany de redempció'l sent tothom en més o menys grau, desseguida hi ha qui fa chor; seguint aixís a cada cantonada trobarem collas d'anarquistas baratos, y d'obers *intelectuals* que volen ajudar a la redempció per més qu'en realitat sols contribuïxen al bullit. Y las conseqüencias del bullit són els obers mateixos, qui las toca.

Per això'l Catalanisme, en sas propagandas, se troba entre dos perills: si mira cap a la dreta, els cacichs, els botiguers, las *forsas vivas*, en Maura; si mira cap a la esquerra, en Lerroux y l'acràcia mal pahida de la massa estulta.

Al obrer l'hem de cridar al nostre costat sens aixelabrarlo, sens enganyarlo, sense promètreli la felicitat a domicili y a plasso fixo, sens adularlo ab falsas alabansas, sinó moltes vegadas disgustantlo ab crúas veritats; l'hem de cridar al nostre costat pera educarlo, donchs tanta necessitat té d'educació y d'instrucció com d'aliments, malgrat la penúria a que'l tenen sotmès els *redemptors* que l'entabanan y que, com en Lerroux, cada cop que diuen mal de la monarquia y del clericalisme, no's descuydan d'alabar el militarisme. Aixís aquest *soi disant* republicà y àcrata de conveniència ha tornat a adular al exèrcit en son discurs de la Coruña.

La massa popular, la massa armada! Tot són masses, y de las masses d'esclaus se'n formen els pedestals pera las estatuas dels *apòstols*. Són els sants d'avuy que substituïxen als d'ahir; es la nova religió, no gayre diferenta de las religions y las idolatrias vellas; es el fatalisme humà fomentat constantment pels eterns ministres dels eterns cultes, sempre vells y sempre renovats.

Menos *ideals* y més instrucció: això es lo que li convé a la massa. Doneuli ideals, y en farèu un remat d'ovellas o una manada de llops feréstechs; doneuli instrucció, y en sortiran homes. Y sols aixís s'enderrocarà als *redemptors* del poble que predican *ideals* y *revolució* y practican *burgestia*; sols aixís s'enderrocaràn las falsas organisacions oficials, y al quedar anulada la tirania dels Estats, hi quedarà també la de las masses que'ls nodreixen. — LLUÍS VIA

QUESTIONS LITERARIAS

I

LAS LLETRAS GREGAS Y LAS MITJEVALS

Quan volèm reduhir las lletras gregas a una sola fórmula que las condensi y representi, el nom immortal de la *Iliada* apareix sens esforços, *motu proprio*. La *Theogonia* d'Hesiodus y la *Odysea*, malgrat sa importància, ab rahó o sense rahó, semblan inclinar-se ab respecte devant de la *Iliada* y ferli acatament. Y ab major causa podèm dirho de las tragedias y dels idilis, inspirats, quasi tots, per las colossals epopeyas hesiòdicas u homéricas. Pot repetir-se, donchs, que la *Iliada* ha vingut a representar, en la literatura grega, el paper d'obra capdal y definitiva.

La *Commedia* de Dant Alighieri representa la Edat Mitja; hem convingut en que cap altre dels grans poemes mitjevals—*Romances* moreschs, castellans o del Cid, *Eddas* escandinavas, *Cansó dels Nibelungs* (*Nibelungenlied*), *Parzival* de Wolfram d'Eschenbach, etc.—pot compararse ab la epopeya dantesca, ni per sa importància ni per sa bellesa.

Cada civilisació té — y es un fet natural y lògich — el seu poema: si la *Iliada* es el far que illumina serenament el món de la cultura helènica, la *Commedia* és l'astre poderós que aclareix la Edat Mitja no sempre ab llum igual sinó ab resplandors que a voltas tenen el brill dels llampechs y del foch, a voltas la poesia de las nits estrelladas, a voltas l'escalf rohent de las soleyadas estiuhenças.

Comparant ara — la deria de comparar es una eterna debilitat humana de la que no'n en sabèm sustreure — la literatura mitjeval ab la grega, sens havernos de valdre de sas obras capdals, notarem tot seguit, entre altres cosas, que la literatura grega, per ésser filla d'una sola cultura, revesteix un caràcter d'unitat que la enriqueix devant de las formas variadissimas del art mitjeval eixit alhora de civilisacions tan distintas com las d'Itàlia y de Germania, de Fransa y d'Escandinàvia, ja que la influència del medi ambient es innegable, encara que no tan absoluta y fatal com alguns volen fer entendre.

Aquí tenim ja una discrepància importantíssima. Els adoradors a *outrance* del art

grech no ho creuen aixís y somriuen ab cert despreci — per ells la Edat Mitja no pot tenir res que sia igual y menys encara superior a lo grech — devant del art mitjval, tot ell ánima, poesia y varietat, com l'art grech es tot ell serenitat y proporció. Al perdre de vista l'armonia y perfecció de la línia clàssica se'ls hi esvaeix la idea de la bellesa: y no obstant, sens haver d'acabar en el *Quasimodo* huguesch, l'art pot despullarse, sens afront, de la túnica helénica y revestirse'ls trajos que ab tanta majestat portaren Dant, Wolfram y Petrarca.

Per sòrt avuy, al entusiasme per l'art grech — entusiasme qu'avans anava acompanyat d'un altivol desdeny pel mitjval — s'hi junta, en l'esperit dels que no están absolutament influhits per rutinas y derias, un moviment de simpatia envers las produccions artísticas mitjevales, fillas quasi totes de llegendas populars, ingenuas y senzillas. La literatura mitjval — com totes las literatures — es necessaria en la evolució de las lletres; es una conseqüencia del desenrotll de la humanitat y la expressió de la manera d'ésser d'una època.

Y avuy la Edat Mitja ressucita per un moviment lògich de reacció contra una tendència uniformista y dominadora, el classicisme; de la mateixa manera qu'en el Renaixement l'esperit culte reaccionà contra las formas primitives de la Edat Mitja, cercant la serena armonia del helenisme. Tan lògich es un moviment com l'altre.

Descuberts y estudiats els literaris tresors qu'embelliren la Edat Mitja, ja es hora de que ningú s'esgarrifi de certas afirmacions, per exemple, de las següents paraulas que l'eminent crítich Kufferath escrigué en defensa dels grans poemes mitjevales: «Cal dirho en veu ben alta: en aquests poemes confosos y per tant temps desdenyats, hi ha tresors inestimables, maravelles incomparables de sentiment y d'estil, iguals o superiors a las bellesas correctas y fredas de las obras mestras del art grech y llatí. Però l'alta critica es indulgent pera la pesadesa del bon Homer — *Aliquando bonus dormitat Homerus*; es respectuosa pera las proximitats desagradables del tendre Virgili y els madrigals d'Horaci y de Catullus.... El combat d'Ulisses y sos companys ab el ciclop es una obra

mestra; la lluyta de Siegfried ab el drach es un conte que fa dormir. L'alat Pegàs y el carro resplendent d'Apol són símbols profonds; els vols de Walkyrias a través dels cels tempestuosos del Nort són grolleras invencions del esperit septentrional. Els encisos de Circe y las metamòrfosis de Júpiter alegran la imaginació deliciosament; las historias de fadas y els sortilegis de Merli són bons pera bressar infants.»

Senyors helenistas *pour rire*: ¿què hi teniu que dir?

II

SNOBS Y CRACHS

Ja fa temps que'ls *snoobs* de la terra catalana reposan: ja era hora de que se'ls hi apaybagués la frisansa — tal volta era una forsa inconscient y fatal — que'ls empenyia a descobrir autors nous. Verhaeren, Maeterlinck, Gustave Khan, Vielé-Griffin, Huysmans, Lemonnier, eran descuberts avuy y oblidats demà pels febrosechs *snoobs*, enlluernats per astres més novells encara, que tot just apareixian al horitzó literari d'Europa.

Si en varen fer de feyna'ls *snoobs*! Ells introduhiren la civilisació europea a Catalunya. Quan ells manavan com a senyors absoluts, mercès a sas manyas, fins el món precipità sa marxa. No dirém que'l temps llisqués més depressa, ni que las flors se marcassin avans d'hora, ni que l'home envel·lis ab més rapidesa: sols dirém que may els autors han *patumejat* tan aviat com en l'època gloriosa que tots remembrém ab tanta tristesa, l'època dels *snoobs*:

Nessun maggior dolore
che ricordarsi del tempo felice
nella miseria

podém exclamar parodiant al Dant, poeta notable per més que'ls *snoobs* no'l descubrisin.

Perque ells tenen això: a qui no descubrixen, no'l respectan. Ni tingueren gayres elogis pera en Tolstoy, pera en Tourgueneff ni pera en Dostoyevsky — no dirém res d'en D'Annunzio, d'en Hauptmann, d'en Sudermann ni d'en Saint Georges de Bouhélier perque las revistes francesas no'n parlavan encara, — y si perdonaren la vida a n'en Wagner y a n'en Zola, fou per llàstima y bon cor.

Mercès vos donem ara *joh snobs!* de que vos hagiú retirat de la vida activa. Es cert que sense vosaltres estem a las foscas de lo que passa més enllà dels Pirineus, però també'n estalviem desilusions y desenganys.

¿Hi ha res més trist — es un exemple — que tenir a n'en Maeterlinck per un geni perquè un *snob* ho ha dit, y descobrir a la fi, també per boca del mateix *snob*, qu'es una *neula* o una *patum*?

Si el nostre *snob* literari no té fronteras, el nostre *crach* literari, en cambi, las té ben marcadas. Van de las montanyas Corberas a las bocas del Ebre, y de la ratlla d'Aragó al extrèm oriental de Mallorca. Tot lo que viu més enllà, pera'l *crach*, es com si no existís. Llevat de la festa major de Santa Perpetua de Moguda; llevat d'un quadret inspirat pels pagesos de Sant Llorens dels Piteus; llevat de las corrandas que cantan (desafinant) els bordegassos de Massanet de Cabrenys; llevat dels idilichs amors de la pubilla Patirás ab en Tano de ca'n Deumevalga, el nostre *crach* literari no sab res més; no sab ni vol saber.

Avuy el paper *snob* baixa, el paper *crach* puja. Veurem demà.

GERONI ZANNÉ

SEPARACIÓ

Amiga, ta carta m'ha entristit. Dius que'l meu caràcter es massa *després*, que la meva conducta es *immoral*, y que si continuo aixís te veuràs obligada a retirarme la teva amistat, ja que'ls teus pares no volen consentir que't *fassis* ab una *qualsevol*... Y tot això ¿per què? Perque visch ab ell, ab l'home qu'estimo, com viuen els aucells, emmaridats sols per l'amor qu'uneix els cossos y enlayra las ànimas: no emmaridats per la *conveniència social*...

T'ho repeteixo, ta carta m'ha entristit. Vols deixar d'ésser la meva amiga perquè't convé estar bé ab els teus pares y ab els teus coneguts, perquè't convé estar bé ab tota aqueixa societat que t'esclavitza, y al devant de quina't vols presentar com una *noya de bé*, com una verge d'ànima pura a qui no han pogut *desmoralisar* els que com jo tenen un caràcter *després*, y deslligats d'aqueixa

societat viuen perque la saben malfactora e hipòcrita. Vols deixarme a mi per aquells qu'han lograt malmetre'l teu caràcter y empètitir la teva ànima, aquella ànima que't sabia tan gran quan eras la meva *amigueta*, quan tota ignocenta no t'havian encara fanatizat aquells qu'avuy te posseïxen, quan no havias caygut encara en las grapas de la *gent de bé*. No t'horroritizis, no: aquesta es la darrera carta que t'escrich, però vull que siguis sincera, vull que vegis en ella qui són els que tenen la culpa de la nostra separació, que tu potser, inconscient, ho ignoras. Són els teus pares, són els teus coneguts, es tota la *bona gent* que't volta qui t'ha obligat a deixarme... T'han dit que jo era una *qualsevol*, y tu'ls has cregut, y els obeïxes perque ells han pastat el teu caràcter y el teu modo d'ésser al seu gust; y ara, un cop fanatizada, un cop perduda la teva *voluntat*, no sabs ni pots rebelarte.

Dius que m'orienti, qu'encara sóch a temps d'apartarme del *camí de la perdició*... Pobra amiga meva! T'enganyas ben bé al creure que sóch jo la qu'estich perduda; la verdaerament desorientada, la inconscient, ets tu.

¿Què n'has fet de tu mateixa? ¿Què n'has fet de la teva *voluntat*? Acabas la teva carta ab un *adeu brusch*, ab un *adeu fret* que no sembla pas vingut de tu... Jo també te'l dono l'*adeu*, però'l meu es *planyivol*, anyoradis, es un d'aquells *adeus per sempre*...

Som las dugas amigas que's separan al empendre un diferent viarany. Tu empres el que t'han senyalat els teus *benefactors*, el camí que conduheix a la *bona reputació*; jo, tota sola com las ànimas fortes, emprench el camí que conduheix a la Vida.

XAVIER DE ZENGOTITA

EL «FELIX DE LAS MARAVELLAS»

La figura del Fèlix, creada per en Raymond Llull es senzillament superhumana; y ho es precisament per sa ingenuïtat.

L'home que desprovehit de tot prejudici, exempt de tota preocupació, lliure d'enfartechs de vana ciència, considerés quiscuna de las cosas que a sos ulls s'oferissin, hauria de sentir-se, com un infant, fonament admirat. Y aquesta admiració hauria d'ésser comunicativa, com las riallas, y ho fóra si tots els demés homes se trobessin en idènticas condicions d'esperit pera que, ab senzilla, devinguessin tots admiradors fervents de las obras de la Providencia.

Al acabament del llibre d'en Llull, quan, mort el monjo Fèlix y soterrat, altre monjo pren el nom d'ell y l'encàrrech d'anar pel món recontant als homes las maravellas que a son pas observés, diu: «E lo abat e tot lo convent ordonaren que per tots temps hagués en aquell monestir monge qui hagués aquell ofici, e que hagués nom Felix.»

El desitj d'en Llull ha pogut, per lo vist, ésser satisfet. Ara de poch el Fèlix de las Maravellas ha passat per Barcelona, y de son pas es conseqüència el següent fet que relata un periòdich:

«En la línea del funicular del Tibidabo se ha colocado una tabla que representa la torre Eiffel de París en el punto preciso que tiene la misma altura sobre el nivel del mar que la cima de dicha torre. La altura de ésta es de 300 metros, y su base se halla á 33'60 metros de altura sobre el nivel del Atlántico. Es curioso observar que la naturaleza ha dotado á Barcelona de una altura, situada dentro de su término municipal, que rebasa en 200 metros á la de la célebre construcción francesa. En la línea del funicular, la indicación citada está algo más abajo que el punto de cruce de los carruajes ascendente y descendente.»

Verament la Providencia ha fet molt pera que'ls barcelonins poguessim ésser la enveja de tots els habitants de las demés ciutats y vilas del món, sens exceptuar als del faulós Eldorado. Unicament que nosaltres no'ns adoném de la nostra felicitat, y convivim, per dirho aixís, ab las més espantarrants maravellas, que sols un Fèlix es capàs de fer-nos veure.

La natura, com ha dit molt bé'l de las maravellas, ha dotat a Barcelona d'una eminenca topogràfica superior en doscents metres a la eminent torre Eiffel de París. Pos-

sible fóra que si passéssim a examinar totas las demés eminencias barceloninas que són llustre de la nostra ciència, del nostre foro, de las nostras arts, de las nostras industrias, comprobariam la mateixa superioritat. ¿Ahont se trobaria, per exemple, un home de ciència com en Juandó, un llegista com en Pini-lla, un artista de la talla d'en Llopart, o un industrial de tants recursos com don Teodor Baró?

Concretantnos al Tibidabo, la eminenca primerament reconeguda pel Fèlix d'ara, farém remarcar ab ell la importancia d'estar enclavada precisament *dins del nostre terme municipal* una protuberancia terrestre de tanta consideració. Y cal admirarse del fet, per demés estrany, de que cap historiador, cap cronista, cap escriptor antich, parla de tan excepcional circumstancia. ¿Es que no havia estat observada avans d'ara? ¿Es que cap Fèlix anterior al d'ara, desde la fundació de Barcelona ensà, havia fet notar el fenomen particularíssim de que *dins del terme municipal de Barcelona's* trobi una elevació tan... elevada? ¿O es que'l fet té un origen posterior, y en aytal cas, quin pahorós cataclisme del que tota noticia manca, ha alterat dintre dels períodes històrichs l'aspecte y la topografia d'aquesta encontrada? Serà això un problema més, com el de l'Atlàntida, y algùn cantayre del avenir pendrà potser per motiu de sa inspiració l'enlayrament misteriós del Tibidabo *dins del terme municipal de la urbs barcelonina*.

La observació d'en Fèlix no podia pas ésser un cas isolat. L'admiració naturalíssima no podia menys d'encomanarse, y avuy ja hi ha qui ha observat la curiosa circumstancia de que'l meridià de París, un dels meridians més acreditats com si diguessim, ha estat senyalat ben aprop de Barcelona, quasi a frech de son terme municipal, y lo poch que costaria fer que passés per dins mateix, lo que fóra indubtablement una gran cosa. (Potser en Corominas, que deu estar en bonas relacions ab els geògrafs d'influencia, podria conseguir quelcòm).

Altra observació, també ben interessant y qu'hauria d'omplirnos de gaubansa, es la de que la orientació de Barcelona es tan providencialment ensopegada respecte als punts cardinals, *que'ls té tots quatre!! L'Est a la part*

que surt el sol, l'Oest a la part oposada, el Nort y el Sur en las direccions intermitjas. ¿No es això altament curiós? Valdria la pena d'estudiar si hi ha gayres llochs més al món tan afortunats. Y además resulta que a Barcelona un carrer que's diu *Paralelo* talla perpendicularment al meridià susdit de París seguint el paralel geogràfic, y altre carrer dit *Diagonal* segueix una orientació oblicua al precedent, que talment semblaria que fos fet exprés si aquestas cosas no fossin com són providencials sempre. Això'm fa pensar en que aquell carrer qual nom fou de poch cambiat per el de *Este*, segueixi essent lo qu'era. Encara que'l nom es diferent, la significació es la mateixa: indret d'hont surt el sol, *llevant* (notis la relació de *llevant* ab *je-yent*, qu'ho diu tot).

No sé que s'hagi pogut trobar analogia entre'ls noms de *Riera del Pi* y *Cardenal Casañas*, entre'l de *Cuch* y *Virgen del Pilar*, entre'l de *Conde del Asalto* y *Nou de la Rambla*: lo que'm referma en la creensa de qu'es un cas fatalment providencial el del carrer del *Este*, malgrat lo que aquell senyor Forgas havia afirmat de que *calle del este* significava lo mateix que *esta calle*, y lo que aquell catedràtic digué de *calle estensa*, *estados estensos*, etc.

Hem de reconeixre, però, que cap d'aquestas cosas té la importancia de lo que'l Fèlix ha descobert respecte al Tibidabo, quin nom té certa significació també providencial (*tibi dabo*, te la dono), y res com això podrà influir tant en que'l Tibidabo sigui cada dia més visitat...

Y ara se'm ocorre una sospita. Algú que hagi tingut la sort de tractar personalment al Fèlix descobridor de tan capdal maravella, ¿ha pogut observar si anava rodejat d'una aureola de vapors de mentolina y si recomanava l'us de las pastillas del Doctor Andreu?

Fóra també providencial que'l nou Fèlix de las Maravellas resultés cap al ultim un devotíssim adorador del déu Negoci!

RAFAEL VALLÉS Y RODERICH

SOBRE'L DESCANS DOMINICAL

Els rotatius del ventrell d'Espanya estan que bufan perquè'l *miura Maura*'ls ha *cogido*. Ja seyan fàstich de tant baladrejar sobre'l jesuitisme del mallorquí de la ermilla foradada, y ara resulta que, gracias á un *derrote de la fiera*, són ells, els lliberals, els *amigos del progreso* y... *tal*, els que tenen de passar per enemichs del avens al trobar pèls a la reforma esmentada.

Tot això es una comedia que si no fes fàstich, faria riure de debò. Un polítich que, seguint la norma dels seus antecessors, vol complaure al gran estúpit dictant lleys que sempre resultan contraproduhents en la pràctica per la rastrea interpretació que se las hi dona, y un aixàm de periòdichs sense més llei que'l *perro chico* ni més patria que la panxa acostumada als bons talls, farian riure si els poguessim analisar sense por de contagi; però, al considerar que las emanacions que despedeixen y els esquitxos del llot en que viuen han d'arribar vùlgas que no fins a nosaltres, més que ganas de riure lo que sentim es fàstich y quimera.

Per lo que tingui d'humana la nova llei, tant se'n hi en dona a n'en Maura'l descans *dominical* com *dillunsal*. Es un recurs qu'ha trobat que li anava bé pera seguir representant la farsa politica, y l'ha adoptat. Demà li convindrà tòrcer la interpretació d'aquesta mateixa llei, y ho farà tan fresch. Aquí la qüestió es que poguem fer tranquilament de burros y *anèm tirant*.

Y, per excepció en la ja llarga historia dels enredos politichs, els rotatius no estan conformes ab la *martingala*. No hi ha animal, per dòcil y rastrear que sigui, que no's sublevi si li tocan la menjadora. Es allò dels gossos, que fins al seu amo rondinan si els hi vol pendre'l tall de la boca. Ahont s'es vist! Voler privarlos de fer *gemir las prensas* el diumengel? *¿Y los deberes sagrados para con el público? ¿Y los perjuicios que irrogaria á España toda la carestia de noticias de última hora que nos ponen en no interrumpido contacto con el resto del mundo civilizado?*

Del 16 per 100 de perdua que representaria'l fer festa'l diumenge, no'n parlan y fan molt bé. ¿Que per ventura en Maura'ns ha

ensenyat la veritable *tia* *Javiera* del seu projecte? *Aquí todos semos unos.*

Y el gros poble, aqueix imbècil a qui tan bé coneix en Maura quan sols li procura medis d'*anar tirant*, comenta y's pren en serio aquesta y altres farsas burdas. Desde'ls que per sos estudis venen obligats a tenir sentit comú, fins als pobres menestrals pera'ls qui las amargors de la vida y els cotidians desprecis y *rifadas* no han sigut encara prou a fer desapareixe una bonhomia que ja's comensa a confondre ab la estupidesa, de totes las classes socials surten remats de xays embadalits ab la xerrameca dels uns y el buyt, inflat, rastrer y malvat escriure dels altres. Y mentres tant, aquesta Espanya que, *según cuentan las crónicas*, fou un dia l'admiració del món (may sigui sinó com fou l'admiració d'Espanya Diego Corrientes), va singularisantse devant del mateix món que un dia l'admirà, d'igual manera que s'ha singularisat en nostra Catalunya'l noy de Tona.

FRANCISCO DE P. JUANICO Y COLL

ELS INTELECTUALS CASTILAS

Llegim en un diari madrileny qu'en una de las representacions del seu *bolo* a provincias, en el Centre Socialista de Mieres, el senyor Unamuno ha dit que *el progreso lo han hecho los vago, pensando en que mientras otros trabajaban ellos miraban al cielo y la marcha de las estrellas, no preocupándose de la pitanza. El hombre aburrido piensa, y de ese pensar para entretenerse nacen las manifestaciones de eso que llamamos progreso.*

No ha sigut cap manobra ni cap emblanquinador del Pla de la Boqueria qui ha emès aquests conceptes sobre'l treball intel·lectual, no, sinó qu'ha estat el propi Miguel de Unamuno, el rector de la Universitat de Salamanca.

No sabem a què atribuirho, però cal reconeixe qu'es un fet real y positiu que'l nèixer en terras castellanas y ésser tonto de solemnitat es una mateixa cosa, o millor dit, són dos fets que coincideixen fatalment.

Es una casta originalíssima y digna d'estudi la dels *intelectuals* castellans. Per més que fassin y per més que s'esfonsin no poden regenerar la seva ànima *encigrorada* y patumesc. Els seus cervells atiborrats de tomos de la Biblioteca Universal, y de versions al francès d'autors anglesos y alemanys, no pareixen més que *engendros* trevallosos e indigests, sistema Altamira o Posada, en que, a falta d'ideas y de claretat, sols s'hi revela una serie de nòms d'autors estrangers (que

quasi sempre són els mateixos) y de conceptes qu'eran l'última paraula de la ciencia... cinquanta anys enrera.

El sentimentalisme de las vellas escolas criminalistas italianas y del grupo alemany de Röder, en materias de Dret; un socialisme manso, socialisme a lo Rousseau, en sociologia; una democràcia a lo Canalejas o a lo Dato en politica, barrejada ab quatre gotas de comunisme d'Oviedo; una prosa incorrecta, *galicanisada*, pornogràfica y de frases groixudas a lo Manuel Bueno o a lo Maeztu en literatura; y una serie d'atentats al art y al bon gust perpetrats per las mias pecadoras de qualsevulga Zeda o Francos Rodriguez ab el nom de *refundiciones*, o de *arreglos del francés*, en el teatre; hêuselas aquí las manifestacions del intel·lectualisme espanyol.

En politica són jacobins, són plebòcratas, porque la seva cultura grollera y la seva vulgaritat els hi vedan tota altra orientació. En religió, faltats dels refinaments del serè escepticisme d'un Macaulay y de la ingeniosa irreligiositat d'un Voltaire, són anticlericals a lo Blasco Ibáñez o a lo Rodrigo Soriano. ¿Y en filosofia? Oh! La filosofia del modernisme hispà americà es una esfínx, y aquesta esfínx té tots els trets fisonòmichs del monumental Grandmontagne.

En una paraula, el poble castellà de polítics de primera fila no'n té cap. De novel·listas sols ne té quatre: en Pereda, en Palacio Valdés, en Galdós y en Valera. De poetes sols ne té un de segona categoria, en Machado, porque ni en Morera y Galicia (qu'es català), ni en Medina, ni en Galán poden considerarse com a castellans. De crítics sols tenen a n'en Menéndez Pelayo; y en quant a escriptors escènichs, sols en Benavente y el veterà Echegaray són dignes d'esment.

Y joh dolor! ni en Pereda, ni en Palacio Valdés, ni en Galdós, ni en Valera, ni en Menéndez Pelayo, ni l'Echegaray militan en la legió pretoriana del intel·lectualisme, que sols pot reclutar la seva tropa entre'ls Buenos, Maeztus y Zedas de Madrid y entre las milocas de la *Extensión Universitaria* d'Oviedo y algunas *fragatas* a lo Unamuno, a lo Lorenzo Benito o a lo Giner de los Rios, que vegetan per universitats o instituts de menor quantia.

Res: l'intel·lectualisme espanyol se reduheix a un grupet de *licenciados* y *doctores* que desde las vetustas universitats castellanas senten xiular el vent de las ideas modernas, però no'l respiran.

ARNAU MARTÍNEZ Y SERIÑA

ACLUCANT UNS ULLS

Dorm, pobra amiga, dorm que ja es de nit y la lluna s'espanta de la immensa claror de ta mirada. Dorm, que tot ja dorm, que ja'ls estels somriuen al silenci de la nit, ullpresos de la calma de la terra. Acluca'ls ulls, amiga; tançals com las vellas tancan las finestras quan arriba la nit; acluca'ls ulls, amiga, que la masia blanca del teu rostre ha de preparar-se pera la nit. Els llops arreu arriban, y d'un salt entrarian pels ulls a dintre teu, y jugant ab la teva ànima, la deixarian pòls sangnanta y roja... Acluca'ls ulls pera que'ls llops no hi entrin; acluca'ls ulls, y dorm, y somnia...

Somnia, forsa, forsa, que'ls somnis són com hostias de bellesa; combrega en sa poesia, amiga meva, que si ho fas, te trobaràs més santa y més hermosa... Somnia forsa cosas, forsa cosas, que las cosas que vivim en somnis despertan nostras ànimas y encenen las sangs de nostras venas sempre quietas... Convé somniar, amiga: els somnis són com vi de nostra ànima, y cal somniar molt, fins a ubriagarse, que un cop ubriachs de somnis, la vida'ns semblarà maravellosa y nosaltres ens trobarèm miracles vivents. Llavors, sols llavors nosaltres gosarèm a agenollarnos en la nostra presencia y a resarnos oracions divinals... Y ens encensarèm com a imatges sagradas, y els nostres ulls lluhiràn com els dels sants, y els nostres llabis com els de la Verge somriuràn. Llavors serèm felissos; nostres somnis, com els Reys de la llegenda biblica, ens portaràn las joyas de la terra; l'or, l'encens y la mirra coronaràn els nostres triomfants fronts; las benahuransas totas somriuràn, las alegrias totas cantaràn...

Somnia, amiga meva, aquesta nit... ¿Oy que si que somniaràs? Si, somniaràs en Sant Jordi, com las donzellas totas de la terra... Y el veuràs en somnis ab els cabells rossos y onejants, y ab els ulls blavosos y tranquils com dugas flors nascudas sota'l front per'ajuntar la rossor de las cellas femenivolas ab la rojor dels llabis mitjrihents... Y el veuràs tot vestit de blanch, com encensat d'arpegis de puresa, y ab el casch rutilant com un raig de sól, glassat sobre'l bell front sempre seriós... El veuràs muntat en blanch

cavall de llarga cúa y de bell galopar, y el veuràs caminar entre'ls vells boscos a l'hora sacratissima de l'aurora, banyat per infantivola claror... Y el veuràs aproparse al teu castell, el veuràs matar la ignoble vipria, y coronarse de lluhissor com hostia càndida a la claror dels ciris. Y s'aproparà a tu ab l'atzur dels seus ulls ple de lluhentor, y magnànimament, ab reyal gesto, te besarà'l front que somriurà alegrat per la dansa dels cabells...

Acluca'ls ulls y dorm, amiga meva; acluca'ls ulls y dorm. Part de fòra triomfa la negror; la lluna pàlida tremola en el cel, virginalment; els estels somriuen: sos somriures són una llarga dansa de lluhissors. Regna'l silenci. Dorm, dorm, que la nit ja es reyna. Acluca'ls ulls amiga, acluca'ls teus ulls plens de bellesa hont totas las miradas com en un mar miraculós se negan; acluca'ls teus ulls misericordiosos, tanca las parpellas, dorm, somnia.

¿En qui més somniaràs? Potser somnihis, com las pàlidas monjas de Sant Joan, en el Comte l'Arnau de la llegenda; potser somnihis, com la feble Ofelia, en Hamlet tacitorn. Dorm, bona amiga, dorm. Sota l'ungla negra de las cellas, tas parpellas febles se mitj-tancan. Aclucuevos d'un cop, blancas parpellas, que la negror ensenya somrihenta'ls seus ulls qu'espantan y qu'esparveran; aclucuevos, pàlidas parpellas, que la claror dels ulls me fa fredat. Reposa, bona amiga, en el teu llit, a la claror groguenca dels alts ciris; reposa dolsament sota la mirada benefactora del Sant Crist d'avori engroguehit; reposa, que la nit serà llarga y silenciosa.

Acluca'ls ulls, que ta mirada immòvil fa tremolar las espectrals clarors dels quatre ciris. Acluca'ls ulls, qu'es nit y fa fret. Tas mans de cera's glassan poch a poch; els teus esguarts sembla que s'aturin en mitj del ayre quiet y silenciós. Dorm, bona amiga, dorm y somnia. ¿Oy que somnias ja? La nit es quieta y tu pujas al cel bo y somrihent. Un àngel te contempla, un altre riu. Y jo estich aquí, vora'l teu llit, aclucante'ls ulls, acariciante ab la meva mirada carinyosa, sentint en la meva ànima pena immensa. Y't miro ab amor, molt suaument, mentres els quatre ciris tremolan plens d'ansias de claror, y el vell Sant Crist dorm pàlidament...

CARLES ARRO Y ARRO

SONETS

A don Rafel Vallès y Roderich

EL CENOBI

Els monjos resan sense goig ni pena,
flonjos els llabís y la veu nasal;
y amunt se'n puja la sagrada ofrena,
y a Deu arriba la oració vespral.

No hi ha en sos ritmes voluptat terrena,
qu'es tomba'l claustre de tot bé mundial:
sobre'l cenobi estén la lluna plena
blanca mortalla de claror glacial.

Mes tot entorn es luxurianta vida.
Tot d'amor parla y al amor convida
del místich claustre en el pagà verger:

L'oreig que's plany, la font que remoreja,
y el frisós xaragall hont s'hi rabeja
l'eura qu'abrassa lo sagrat lloer.

IDILI DELS ARBRES

Sentint l'alè fret de la rufacada,
els arbres al hort com s'han esverat!
En folls capgirells torcent la brancada,
tot el sèch fullam per terra han llensat.

Adeu la esplendent copa esburrifada
qu'omplí de verdor l'estiuhench esclat!
Els arbres soperbs ja són pura ossada
y anyoran els nius qu'havien bressat.

I lur esverament s'ha tornat tristesa
bell punt ha amaynat la ventada greu:
els he vist quiets de pò y de sorpresa,
com meravellats del dany que se'ls feu...

Y al venir la nit, sa innocent nuesa
ab mantell d'albat ha cubert la neu.

DISCRETEIG

— Prenèu, amor, sedas triadas:
ploma jo preneh y pergamí
— Mentres rimèu bellas posadas,
jo'l tapit brodo ab bell satí.

— Mentres comptèu vos las puntadas,
comptar els versos plaume a mi.
— Nostras labors són delicadas:
quina ho es més no's pot ben dí.

— Als venidèrs els sabrà bona
vostra labor de feble dòna
qu'admiraràn ab devoció.

— En vostres versos, brau atleta,
no hi veuràn l'obra d'un poeta,
sinó d'un pulcre rimadó.

CREPUSCLE

En la pau capvespral ratxas lleugeras
acaronavan ta masia blanca,
y's perdían jugant de branca en branca
tot al llarch de las renglas d'oliveras.

Al cor, sens ta presència, tot li manca:
tot era com avans, prò tu no hi eras!
Dintre'l clos he ovirat gents forasteras
al atansarme a la envellida tanca.

Y t'he anyorat ab fonda melangia;
com en somnis t'he vist al lluny, casada;
ja era tart per'aymarnos: tot m'ho deya:

mon dol greu, ma secreta gelosia,
la trista plana ab l'ombra emmaridada,
y el sol morent qu'en els serrats s'ajeya.

VILAFRANCA

Quan se sentia xiscilar la gralla,
de las timbalas al ferm compàs,
còm hi acudia la jovenalla
de colrat rostre, de fornit bras!

Y els vellets rancos, y la brivalla,
ajuda'ls davan si era del cas;
y els castellayres, fent mitja rialla,
puja que puja que pujaràs...

La vella usansa ja no s'estila.
¿Hont són, pagesos de l'avior?
¿Hont es vostre Arbce, que no s'enfila
d'un cel de gloria per la blavor?...

Quina tristesa m'ha fet la vila
per la darrera festa major!

LLIBERTAT

Els frets preceptes mètrichs, la rima, la mesura,
l'artificiós llenguatge de trovadors banals...
Vulgau, amor, lliurarmen d'eixa immoral tortura
de cloure en migrats motllos bellesas eternals.

Obiula l'armonia sublim de la natura:
tot'ella es convergència de ritmes desiguals.
Podré ab compàs y escayre tallar la pedra dura:
jamay l'urna que tanqui l'amor y els ideals.

Me plauhen las estrofes d'inculta melodía
fent desiguals voladas pel cel de la poesia
com aus que al etzar solcan els horissos llunyans:

com lliures esbuteigan del huracà las ratxas,
com lliures se desgranen las onas en las platjas,
que per això són bellas y per això són grans

LLUÍS VÍA

DIVAGACIONS FILOSÓFICH - SOCIALS

(Acabament)

En primer lloch trobem als individualistas o anarquistas que, encara que propiament no constituïen un partit polítich, essent més bé una escola, no puch deixar d'incloure aquí perquè'ls seus ideals representen la essència de l'autonomia. Aquests ideals poden concretarse aixís: llibertat absoluta per a l'individu. Pera obtenir-la es precis: 1.er La desaparició de tot govern, de tota autoritat, de tota llei y de tot dogma; en una paraula, la desaparició de tot l'organisme social existent. 2.^{on} La renúncia voluntaria per part de tots els homes de fer o dir res que pugui molestar als demés.

Pera lograr tot això, els individualistas se divideixen en dos camps: uns que creuen que'l millor camí consisteix en destruir violentament l'organisme social per medi de la força y del terror y són coneguts ab el nom d'anarquistas d'acció, y uns altres que cercen aquella mateixa destrucció ab la lluita pacífica de las idees: la evolució lenta es el seu camí. Aquests se coneixen ab el nom d'anarquistas intellectuals.

Els primers quasi bé no se'n preocupen de la segona part dels seus ideals, y encara que mal definida, professan la teoria de que, un cop destruït l'actual ordre de coses, si bé podrà donarse'l cas de que l'home fort coarti la llibertat del feble, sempre serà més fàcil de repelir l'agressió d'un home sol que la de una colectivitat organizada. Els segons creuen que'l dia en que las seves idees hagin arrelat prou pera imposarse, els homes haurán assolit naturalment un grau tal de perfecció, que sens esforços s'abstindran de agredir als demés.

La crítica dels primers pot ferse aixís: Són fanàtics, y com a tals, la generositat dels seus intents s'ofega en la crudeltat dels medis qu'emplean. La fe cega mena a la destrucció inútil y al sacrifici estèril.

La crítica dels segons pot ferse aixís: Els seus ideals són tan elevats, que sembla impossible que may arribin a realisarse; però aquesta realisació anirà apareixent més possible a mida que aquells ideals vagin propagantse.

Així l'anarquista ideal, l'autonomista model, es aquell que, convensut de la puresa de sas doctrinas, las escampa arreu serenament ab la sola esperansa y fi única de que, a cada jorn que passi, la seva realisació's sembli menys utòpica.

Enfront d'aquesta escola o teoria política apareix la escola socialista. El socialisme es la negació de la llibertat y de l'autonomia individual. Pot definirse aixís: Socialisme es Cobardia. El verdader socialista no's creu ab

forsas pera fer res ell tot sol: vol que tot li donguin fet. Per això s'ha format la il·lusió d'un Deu gran, omnipotent, omniscient y perfecte. Aquest Deu es l'Estat. L'Estat deu ésser el sabi, l'artista, el fabricant, l'agricultor, l'administrador y el criat. Fora d'ell no hi ha més qu'un remat de béns disposats a tot, fins a rebre si convé; però això si, han de rebre tots per un igual.

El fet de que a Espanya—no parlo de Catalunya—hi hagi tants que's diuen socialistas, no vol dir qu'en realitat ho siguin. Engeneral, dir socialista espanyol val tant com dir gaudul: vol dir viure a costa del Estat. Però en realitat, el verdader socialista no ho es de gaudul; al contrari, es de rassa d'esclaus, y els esclaus de rassa són trevalladors. La gran aberració del socialisme consisteix en sacrificarho tot a la igualtat. Igualtat d'esfors o treball e igualtat de consum: heus aquí el resúm de la teoria. Pera lograrho tractan d'igualar artificialment als homes, y aquesta missió igualadora la encomanan al Estat. Es clar qu'essent la missió impossible de realisar, puig es antinatural, de fet ha fracassat sempre. El socialisme y el comunisme són veras utopias.

Fluctuant entre aquestas dugas escolastrobem els partits polítichs ab programas més o menys concrets, partits que's batejan ab noms diferents segons els Estats, però qu'en el fons són els mateixos.

Trobem als demòcratas-radicals que volen la major quantitat possible de llibertat per a l'individu compatible ab un organisme social. El seu gran erro consisteix en creure que la manifestació y exercici de la llibertat individual consisteix en sa intervenció directa y ampla en la governació del Estat. La llibertat dels homes, segons ells, s'expressa per medi de la sobirania popular, de la qual ne surt la llei de las majorias: llei antiliberal, puig que sols satisfà la voluntat dels més y no la dels menys. Per això un país governat democràtic-radicalment com Suïssa, en un sentit estricte, no es lliberal. En ell hi haurà tal volta més individus lliures y menys esclaus, però sols relativament, perquè en l'instant mateix en que un d'ells deixi de pensar com pensi la majoria, deixa d'ésser lliure pera convertirse en esclau. De totas maneres, precis se fa reconeixre qu'en els Estats aixís organitzats la tirania del poder se deixa sentir sobre'ls individus en un nombre relativament petit de casos.

Trobem els liberals a secas, qu'en el fons són els mateixos; sols se diferencian en que l'Estat se reserva una certa independència, tant en iniciatives com en midas de govern respecte del poble, y en que fa sentir la seva acció sobre l'individu en un major nombre de casos. Per exemple: un lliberal no admet lo qu'en diuen el vot *ad referendum*, y un demòcrata-radical si. Un altre

exemple: el primer accepta'l servey militar obligatori y el segon sols admet el voluntari.

Trobem els oportunistas, els que ballan al so que'ls tocan; ni's recordan del passat ni somnian en l'esdevenir. Són repentistas. Sols tenen un ideal: solucionar ràpida y expeditivament els conflictes actuals que's presentan. El perfecte oportunista fa bon paper per tot arreu. Pot ésser lliberal y pot ésser tirà, puig no té concepte clar de cap idea: sols comprèn els fets. Si se l'interroga contesta: «Sols pot ésser lliberal un home quan visqui en un país lliberal, governat per liberals.» Y això fins tractantse de qüestions de consciència: «Si el poble es catòlich, si els capellans y bisbes són catòlics y el Deu de tots ells es catòlich, tu o qualsevol que vulgui viure ab ells deu ésser catòlich. Si vos plau, bé; si no, per forsa.»

Trobem els conservadors, que són els benaventurats de la terra. No tenen pena ni gloria. Pera ells tota la feyna ja està feta. El seu ideal es l'èxtasis permanent y la immobilitat absoluta. El seu lema es el següent: «Aixis ho hem trobat: deixemo aixis». Confosament senten qu'existeixen una mena de foras que's diuen: llibertat, progrés, millorament, evolució, etc... però creuen que tot això es extern a nosaltres, que té de venir de fora. ¿D'hont? No ho saben ben bé. Si gosessin dirian que té de venir de la lluna. Si ella ho porta, benvingut sigui; mentres tant, ja estem prou bé. ¿Autonomia? ¿Llibertat? Las que tenim y prou.

Y en fi, trobem els reaccionaris, els que del rondinar n'han fet una virtut. Rondinan de lo d'avuy perquè es pitjor que lo d'ahir, y de lo de demà perquè serà pitjor que lo d'avuy. Són vells d'ànima. Idòlatras de la historia, de la que n'han fet una novela. Com aquelles damiselas sensibles que al llegir una novela romàntica s'identifiquen ab la heròina, la envejan y volen imitarla, un bon reaccionari reviu en els temps passats que ovira a través de sa imaginació malaltissa. En quant a llibertat y autonomia, la vella, com més vella millor...

Però, dessota del conceptisme de tan diferents denominacions, dessota dels programes concrets y definits que pera governar als pobles proclaman tots aquells partits polítics, hi trobem el fons sociològic que'ls inspira; y aquest fons tenim d'anar-lo a buscar en una o altra d'aquelles dugues grans escoles: la socialista o la individualista. Els partits polítics, suposant que'l poder y el govern són necessaris, tractan d'organisar y regular l'acció del poder y del govern; sols que al ferho, mentres uns s'inclinan a engrandir, enrobustir y aixamplar cada dia més l'acció del Estat, altres s'inclinan a limitar-la, a simplificar-la, a debilitar-la. Els matisos són in-

finits, però's nota ja una marcada tendència a la simplificació, ovirantse pera temps no llunyans la desaparició complerta dels partits polítics pera deixar front a front las dugues grans escoles a que deuen son origen.

Això's veu clar si ens fixem en lo següent: Els sociòlegs moderns, apoyantse en la historia y en la observació analítica dels pobles, vos fan una gran divisió en pobles d'origen o formació particularista y d'origen o formació comunitaria. Els primers, no hi ha cap dubte, avuy són els capdevaners de la civilització; però tampoch hi ha cap dubte de que, ab tot y permaneceix subsistent en ells aquell instint particularista, l'esperit de solidaritat s'hi desenrotlla sensible e intensament. Aquest esperit se veu clar en la tendència cada dia creixent a formar grans Estats. Ara bé: aquest esperit de solidaritat que paulatinament transforma als pobles que's diuen d'origen particularista zarribará a ofegar en ells aquell instint d'autonomia y de llibertat, o, pel contrari, vindrà una reacció feconda—que sembla ja avuy iniciarse— que acabi d'un cop ab la tutela aclaparadora dels grans Estats artificials?

Jo crech qu'això últim es lo que succehirá. Fins ara, y potser molt temps encara en l'esdevenir, tots els homes indistintament ens trobem molt bé associats; tan bé, que per un moment hem mirat com a ideal una gran associació humana en que, essent tots socis de número, el conjunt de l'associació, es a dir, tota la humanitat estaria al nostre servey. Però comensém ja a notar, no sense recansa al principi y ab espant després, que a mida que l'associació s'estén, a mida que som més els socis, més difícil se fa entendre; y la fórmula de concordia, que tindrà d'armonisar las nostras aspiracions, com més som més difícil se fa de trobar. Y ab greu desconhort ens anem convencent de que si aytal fórmula un jorn fos proclamada per art o miracle, ella mateixa ns ofegaria.

Ademés, y baix un altre aspecte, notem també que la cultura, lluny d'igualarnos, ens diferencia. Jo voldria saber, estimar, sentir, molt, més que ningú, però saber, estimar y sentir per mi mateix y pera mi mateix. Y cada hu a son torn aspira a això. Si el saber, el sentir y l'estimar molt me transformés en un altre, me fes igual a un altre, jo preferiria restar lo que sóch. En lo que sóch hi ha la meua forsa, y la meua forsa sóch jo.

Donchs bé: com la cultura en general ens diferencia y augmenta la nostra forsa, tart o d'hora, el jorn en que siguem prou cultes serem prou forts pera no necessitar l'ajuda dels altres, y aquell dia habitaran la terra homes lliures, autònoms e independents.

Y el somni dels anarquistas intel·lectuals s'haurá realitat!

EMILI TINTORER

IMPRESSIONS Y RECORTS D'ARLES Y DE MAIANO

A en Joan Maragall

En la ciutat d'Arles del Rhose es ahont s'accentua la nota melancòlica que per tota la Provença domina. Allí el respecte al passat es un culte, y el fet d'ésser la capital de la regió en que's desenrotlla'l poema *Mireio* li dona, pera qui coneix aytal obra, un ayre de poesia que's tradueix per una sensació de dols y patriarcal benestar, tan convenient al home que porta la vida agitada d'avuy en dia.

Còm imposa aquella fosca fatxada de la esglesia de Sant Trofi, la senzillesa de línies del seu interior restaurat, y la grandiositat dels seus claustres! Quina dolsa contemplació, quina fonda concentració, quin melangiós reculliment davant d'aquelles tombas romanes, d'aquelles albas seculars que constitueixen el passeig públich, *los Alis Camps*, la terra sagrada dels Camps Eliseus! Y quina visió més encisadora al trobar-se davant una filla d'Arles, un d'aquells tipos plens d'elegancia y de gracia, no tan exuberants ni tan materials com el romà, tan esbelts en cambi y tan armònichs com el grech, ab sas caras tan blanques enquadrades pels cabells tan negres! Per això a vós, simpàtic escriptor, que quan escriviu en prosa o en raillas curtes sentiú sempre la flayra de la poesia de la terra, he pensat dedicar el present escrit, no dubtant que si may hi aneu a n'aquella vila, vos sentiréu com tants altres grans escriptors, inspirat per sas moltes bellesas que consignaréu en vosstras impressions.

En Mistral, genial poeta de vós ben conegut, no podia pas permetre que'l teatre romà, y las Arenas, y aquell museu lapidari hont s'han aplegat y aixoplugat els restes dels Alis Camps, fossin l'única representació de tanta passada grandesa, y per això proposà la fundació d'un altre Museu en que s'exhibissin tots els recorts del passat. La seva representació literaria y l'atrayent senzillesa del seu caràcter feren que tothom l'ajudés. Avuy el «Museu Arletench» es petit, modest, però poch a poch creixerà, d'infant arribarà a vell, y anirà engrandintse al es-

calf del sol que irradia la gloria d'en Mistral.

Volgui visitar-lo, y vaig passar bella estona recorrent aquella llar en la que s'hi veu reproduhida la vida de familia provençal y s'hi troban objectes qu'avuy ja no estan en us. Las salas hont se troba reproduhida la clàssica vida de Provença són com pàginas gráficas, sense lletras, d'un gran album folklòrich. La «Sala Calendalo» (sala de Nadal) representa la nit de Nadal en un màs, ab els vells, els joves, els criats, etc. L'avia està filant a la vora del foch. En la taula's veuen las tres candelas en memoria de la Trinitat, posada cada una sobre una tovallola; el pa calendan en quatre trossos, partits en creu; l'api y el cart que's menjan a Provença en aytals nits, y el peix fresch o'l bacallà, que ab els caragols són els plats tipichs. Pera no faltarhi res, també's veu sobre las estovallas el clau ab que'ls caragols se menjan. A un costat de la llar hi veurèu uns porrons, y la inscripció que recorda las paraulas de la benedicció del tros de llenya que crema:

Alegre! Alegre! Alegre! Deu nos'alegre!

Nadal ve, tot ve bé.

Deu nos fassi la gracia de veure l'any que ve.

Y si no som pas més, que no siguem pas menys.

Comunica dita sala ab un'altra, ahont hi ha, en un hermós llit, una partera y altrás figuras de tamany natural, en las qu'en Farigoule hi ha lluhit sas facultats d'escultor. Al capsal del llit hi ha dos coloms que's donan el béch, signe de la nupcialitat, y en una taula una sopera de las usuals en la vida de familia. Las damas que voltan el llit fan presents a la qu'està ajeguda ab l'infantó: una li ofereix sal, altra un ou, un tros de pa la tercera, y la quarta un misto, com desitjantli que'l fill sia *sabi com la sal, bo com el pa, ple com un ou y dret com un misto*. Al peu del llit hi ha quelcòm qu'es una poética reliquia: el llit en que bressaren al autor de *Mireio* y *Callendan*.

En els armaris que hi ha en aquesta sala's troban unas faldilletas, las que portava en Mistral una de las tres voltas en que caygué al rech de la cinia que voltava'l màs, com veurèm en la traducció de sos *Caps d'ase*, que penso publicar aviat. També hi ha gorras de cop. En un altre armari s'hi veu la faixa del pare del poeta, y en unas vitrinas uns quants amulets contra alguns mals, y

las coronas de la primera comunió, essent unes d'espigas (noys) y altres d'ars blanch florit (noyas). Al escalfa-panxas hi ha representada una corrida de braus, y en l'interior la Tarasca. Se fa remarcar per la seva forma original el picador de rentar, que sembla un barret.

En la sala de festes s'hi troben els instruments de música tipichs de Provença, y el *sel gau*, qu'es el rotllo de nostras esglesias més petit; las figuretas dels pessebres, els guarniments que portavan els animals el dia de Sant Eloy, patró dels agricultors, quan els benehian; sellas de muntar, fals, garbells, cistells, una barretina, un aparell que sembla ésser un guant, ab cinch dits, que servia per arrencar el floch als braus els dias de corrida; la pica ab las tres punxas que portan els guardians de braus de la Camorgue, etc. S'hi veuen ademés nius d'aucells indigenas; las cinch varietats de cigalas; la *cabellera d'or* de la princesa de Banix, trobada en las runas del castell del mateix nom. En el panteó en minitaura hont està posada, hi ha la poesia del mateix titol d'en Bonaparte Wyse.

La sala més important es la «Felibrenca», ahont s'hi veuen aplegadas moltissimas obras provensals, els retrats de las reynas del felibrige (Filadelfo di Gerdo, Bremonde y altres senyoras), els tres dels coneguts Pau Arenne, Amfós Daudet y Joan Aicard; el sonet dedicat per Clovis Hugues després de la seva visita; las insignias dels felibres; fotografias reproduhint els grupos dels poetas en las festes; el talla-paper d'en Lamartine; la escultura obra d'en Rouvier reproduhint a n'en Mistral en son més natural posat, o sia duhent l'abric al bras; y una fotografia treta devant dels antichs claustrés de Montserrat, en 1868, veyentse al centre del grupo en Balaguer y en Mistral que's donan la mà.

Regardas bèn e touques rên, diuen els lletrers. Mira bé y recordaten, podem dir al deixar aquell modest Museu, qu'ab els 25 cèntims d'entrada y la protecció d'uns quants ayments de la patria, fa honor al passat. ¿Qué té d'estrany, donchs, que després de la visita, atenent als consells d'en Aicard, mon company de fonda, me decidís a visitar al fundador?

B. ROURA Y BARRIOS.

(Acabarà)

A «CA'N MARSELLESA»

¿No sabèu, estimats lectors, ahont es a Ca'n Marsellesa?

Jo tampoch ho sabia, però un amic parisench que va venir a veurem me'n va enterar. Com es natural, vaig preguntarli com li anava'l seu viatge per Espanya, y'm contestà que d'Espanya, als seus ulls, ja no'n quedava res, que desde l'ultim cop que l'havia visitat, aquest país havia perdut el seu antich aspecte, y qu'ell no l'anomenava d'altra manera que «a Ca'n Marsellesa».

—M'explicaré—va dir.—Aixis que vaig arribar a la frontera, vaig sentir un mosso d'estació que taral·lejava la *Marsellesa*. No vaig ferne cabal, la veritat. Però a l'altra estació pujaren un cego y son acompanyant, ab violi y guitarra, y al posarse'l tren en marxa, ¡pam! esclata la *Marsellesa*, cantada y tocada per abdós subjectes. Tampoch ne vaig fer cas, ab tot y haver sigut molt aplaudida, y repetida tres vegadas. Però noy, alashoras un fulano que hi havia al meu costat y que tenia tots els ayres d'espanyol, comensà a recrearme las orelles xiulant *passaiges de Marsellesa*... y un noyet qu'anava ab una senyora grassa entrà de *Marsellesa* també... Ja comensava a estar emmarsellesat.

Per fi arribo a Barcelona, y salto del tren tranquilament sense pensar en res, y surto de la estació sense témer res de mal perquè qui mal no fa mal no pensa, y ¡paf! a la porta'm topo de cop y volta ab un camàlich que cantava la *Marsellesa* a mitja veu. Fujo esverat, salto a un tramvia, y a la mateixa plataforma ja'm trobo que aquell senyor que cobra també entona la *Marsellesa*. Baixo a la Rambla, y als pochs passos veig venir banderas. Era una manifestació: la qu'anava a colocar una làpida commemorativa en la casa hont va néixer l'honrat Pi y Margall. M'aturo, però sento una orquesta, y un'altra, y un'altra... no sé quantas n'hi havia, totas tocant *Marsellesa*! Me'n vaig esferehit, entro en una fonda, y el primer dependent que trobo també la canta. Y tot el temps que vaig ésser a la fonda, la criada de la casa del devant, al treure cada dia's matalassos, me donava *Marsellesa*!

Y lo mateix que a Barcelona va passar-me poch més o menys a Valencia, a Sevilla, a Madrid, a Saragossa... Avuy he pensat venir a veure't, y en un poble a la vora d'aquest també he sentit un piano de manubri que marsellesjava... Ves si en tinch de rahó al dir que aquest país es «a Ca'n Marsellesa!» —

No vaig saber què contestarli.

Y ara, estimats lectors, ja sabèu ahont es «a Ca'n Marsellesa.»

FRANCESC MAS Y ABRIL

REVISTA DE REVISTAS

Mercur de France. En Remy de Gourmont publica una rasonada crítica d'en Waldeck-Rousseau. Aprecia la personalitat del difunt estadista més que l'obra per ell realitzada. Creu qu'en Waldeck-Rousseau es, donchs, superior a sa obra. Diu que las lleys de totalitat social arriban quasi sempre massa tart; de manera que representan, el dia de sa promulgació, un estat d'esperit ja vell. Partint d'aquest principi creu que'ls successors d'en Waldeck-Rousseau (ja que no ell, que intel·lectualment els era superior), qu'aspiran a la unitat moral, són uns vells, donchs cal ésser vell pera tenir semblants preocupacions en uns temps en que tota originalitat es com un títol. També es aquell l'ideal dels socialistes que solen apareixe com a joves, mes ab una juvenesa marcida pels sigles. La humanitat marxa certament vers una diferenciació cada cop més marcada. Extrayèm del article'ls següents paràgrafs:

Las dugas grans obras de M. Waldeck-Rousseau, la lley sobre'ls sindicats y la lley sobre las associacions, foren igualment acullidas ab un favor violent y apassionat. El terror hont ell las llensava era massa rich, el clima massa càlid: la vegetació fou extravagant. Lleys d'organissació y de llibertat són devingudas en poch anys, en aytal medi, lleys de desordre y de tirania.

Ja es massa tart, y no serà pas M. Combes, deixeble endarrerit, encara que brillant, de Sant Tomàs d'Aquino qui ens retornarà la fe en qualsevulga ideal que s'fa. Tots els ideals són ja podrits al femer, y tufejan massa. Una fetor de corrupció o de mentida surt de tots els tractats de moral: mes la qu'exhalan els nous es la més melfítica, donchs prové d'un podrimener també nou, quals miasmas ni els vents ni las soleyadas seculars han atenuat.

Desitjem, si es permès el desitjar, no unitat, sinó multiplictat. Vindria una humanitat més humil encara de lo qu'es avuy, més reduhida a remat, més dòcila pera xisclar a chor, com una tribu de simis. Las ansias d'unitat moral amagan ansias de tirania: una horda homogenia es de bon menar.

Creyèm que n'hi ha prou ab lo transcrit pera formar-se idea del hermós article de M. de Gourmont.

En la secció de *Lettres espagnoles* en Gómez Carrillo, ocupant-se d'un article d'en Miguel de Unamuno, rector de la *universidad* de Salamanca, tracta a n'aquest bon senyor quasi tan crudelment com un company meu en aquestas planas. Lo menos que li diu es també vell, però no d'edat, sinó d'ànima.

Anthologie-Revue et Critique Internationale (Paris). En son número d'agost publica, entre altres treballs interessants, un estudi sobre *Les recents poètes mystiques et païens*, per Ernest Gaubert.

La Revue Mondiale (Paris) publica importants articles sobre *La Mortalité Infantile*, pel doctor Plicque, *La Femme turque et la Liberté individuelle*, per Pierre Anméglian, etcètera. Són remarcables las poesias *Les Faibles*, d'Edmond Harancourt, y *Le Spectre*, de Nonce Casanova, y's llegeixen ab gust las seccions d'informació estrangera y revista de revistas.

La Revue Provinciale (Languedoc, Roussillon et Gascogne). En primer lloch publica aquesta revista tolosenca un extens article d'en Albert Métin sobre *La Revolution et l'Autonomie locale*, al qu'en segueix un altre d'en Marcel Braunschvig titulat *Psychologie de la petite ville*; ab dos molt notables. Publica ademés la continuació d'un concienut estudi de Pierre Valentine sobre *Les Universités provinciales*. Es remarcable la secció *La vie provinciale*, ab correspondencias de Flandes, Normandia, Lorena, Rosselló, etc. El darrer número d'aquesta revista resulta, donchs, importantíssim.

L'Internationale (hebdomadaire, anticlericale, republicaine, socialiste). Aquesta revista parisenca respón perfectament a son títol ab els articles e ilustracions que publica. Prescindint de sas tendencias socialistas, s'hi troban ensas planas certs radicalismes dignes de lloansa. El militarisme y el clericalisme, aqueixas grans rëmoras del progrés y la emancipació individual, són en sas planas combatuts sens treva. En el darrer número de *L'Internationale* s'hi troban interessants articles sobre *Nacionalisme et Internationalisme*, per Charles Bovet, *Etudes feministes*, per Henri Duchmann, *L'Ecole de l'Honneur*, per Victor Meric, etc.

Són també interessants els darrers números de las revistas francesas *L'Européen*, *Le Ménestrel*, *La Revue du Bien*, etc. (Paris); y de las castellanas *Nuestro Tiempo*, *La Lectura* (Madrid), *Revista Social*, *Hojas Selectas* (Barcelona).

Entre las escritas en nostra llengua són dignas d'esmentarse especialment *La Universitat Catalana*, ab treballs de Patxot y Jubert, Bouglé, Serra y Pagès, Estrany, Montaner, etc.; y *La Il·lustració Catalana*, tan primorosament presentada per la casa Thomas y en la que, ademés de vèureshi excelents grabats, s'hi llegeixen remarcables treballs

literaris y crítichs de W. Coroleu, Fuentes, Carreras y Candi, Careta y Vidal, Guasch, Llorente, etc. En el darrer número hi apareixen treballs d'en Miquel S. Oliver, en Narcís Oller y l'Àngel Guimerà, y s'hi reproduheixen varias vistas interiors y exteriors de las romànicas iglesias de Santa Maria y Sant Pere, de Tarrassa, entre ellas una del admirable retaule dels sants Cosme y Damià. *La Ilustració Catalana* segueix repartint a sos subscriptors, com a regalo, la edició monumental de *L'Atlàntida*, ilustrada per en J. M. Xiró.

Són també dignes d'esment els darrers números de la revista *Vida*, portaveu de l'Academia d'Higiene de Catalunya, que conté bons articles literaris y doctrinals, y de la revista *Forma*, que continua mantenintse en primera rengla entre las publicacions ilustradas de nostra terra.

LL. V.

NOVAS

Continua la insana y crudel expectació del món civilisat devant las gestas de la guerra rus-japonesa. L'espectacle es atractivol com una corrida de braus. En la curiositat de russòfils y japonòfils no hi entra pera res la commiseració per tants milers de victimas com diariament se *registran*; sols hi entra la crudeltat dels *aficionados* que desde'l *tendido* escateixen si la estocada ha sigut o no en *los mismos rubios*, y si hi ha hagut o no hi ha hagut *degüello*.

Els uns, qu'en Kuropatkine es un gran home no deixantse copar per foras superiors; els altres, qu'es un inepte que no més sab recular, y que'ls japonesos són els únichs sabis, y els defensors de Port-Arthur els únichs hèroes.

Lo que hi ha de cert es lo següent: que'ls llops udolan devant de la sang que's vessa; qu'en Kuropatkine acaba d'ésser retut a Lio-Yang, que Port-Arthur resisteix encara, y que va quedant desfeta la creencia que tant s'havia generalisat durant els darrers anys, de que ab el potent armament modern no eran possibles las guerras llargas. Ara queda demostrat que'ls aparells de la moderna civilisació serveixen al salvatgisme millor que'ls antichs.

Per excés d'original haguérem de retirar del anterior número la resenya de la festa del repartiment de premis del Certamen literari de Sans, a la que forem invitats y tinguerem ocasió d'assistir el dia 24 del passat agost. Ens limitarem a dir avuy que l'acte resultà forsa lluhit, y que reberen molts aplaudiments en Bonaventura Bassegoda per son discurs com a president del

jurat, en Manel Rocamora, guanyador de la flor natural, y els demés poetes que com ell llegiren las composicions premiadas. L'acte resultà doblement important per assistirhi la *Unió Catalanista*, representada per son president senyor Martí y Julià, qui pronuncià un eloqüent y patriòtic discurs, rebut per tota la concorrencia ab xardorosos aplausos.

Els lerrouxistas de Sans donaren probas, durant la festa major d'aquella barriada, del seu amor a la llibertat y a la terra que'ls es mare, donchs volian a tot estrop que'ls catalanistas arriessin la bandera catalana que tenian issada en el local hont celebravan sas patriòticas y cultas festas.

Qu'això ho pretenguí un *funcionario* escarransit, bueno; qu'ho pretenguin els *Poncius* de Tarragona, y els Junoy y els Lerroux, també's comprén, puig al cap y a la fi si els uns són Quixots els altres són esquila-tontos, y natural es que vagin contra lley y rabó.

Però als demés catalans, per obrers que sian, que vulguin fer lo mateix, ja no se'ls pot calificar d'igual manera. Els calificatius d'estúpits y d'indignes foran poch forts.

Nostres companys de Sans mantingueren la bandera en son lloch, sense fér cas de las amenassas d'aquells desventurats, als qui, com l'excés de menjar a un malalt, la *libertad* els ha reprès. Es lo que té atiparsen massa.

El dia 1 de novembre tindran lloch els segons Jochs Florals de Girona, pera'ls quals hi ha oferts disset premis, haventse d'enviar las composicions avans del 10 d'octubre vinent al secretari del jurat calificador en Joaquim Font y Fargas (Abeuradors, 7, 2.^{oa}). El jurat estarà compost dels senyors Joaquim Riera y Bertràn, president; Lluís Puigmitjà, Joan Vinyas, Carles Rahola, vocals; Joaquim Font y Fargas, secretari.

Ab motiu d'haver explotat una bomba, s'ha notat a Barcelona cert pànich aquests dias, planyentse'ls vehins de nostra ciutat de que hi hagi tants desviats socials, naturals d'ella o estrangers, que la prenen per país conquistat.

Es efectivament vergonyós l'estat d'incultura y de rebaixament moral que suposan atentats semblants, que si's produheixen desgraciadament en molts grans *urbs*, que's diuen avensadas, aquí ja's produheixen ab frequència escandalosa. Però hi ha qui no hi acaba de creure en un atentat, ja que'l fet se produhi en condicions que no donaren lloch a las tremendas desgracias qu'eran de suposar. Es més, hi ha qui sospita, com el mateix chefe del govern, que de lo que's tracta es d'una amenassa dels enemichs d'en Le-

rroux, ja que'l fet se produí el mateix dia que aquest arribà a Barcelona, y aprop del seu domicili. Se tracta, donchs, d'un atentat dels anarquistas dinamiters que volen destruir la societat atentant a la vida; però, seguint en el mateix ordre d'idees o de sospitas d'en Maura, hem de remarcar que, tant o més que d'un atentat dels dinamiters, la cosa tindria l'aspecte d'un maneig polítich, y en tal cas el fet, fos obra de qui fos, seria tant o més lamentable, si no per las victimas que deixà de causar, per lo poch que diu en favor d'una societat de tan baixos instints, tan ignorant y tan corrompuda, que té homes capassos de voler influir en la marxa de la política valentse d'aytals procediments.

Ha quedat oberta la matricula pera las ensenyansas de pàrvuls y elemental, que s'obtingudas per las «Escolas del Districte segon» han d'inaugurarse'l vinent octubre.

Els alumnes deuràn viure en el segon districte municipal d'aquesta ciutat, y en cada classe'l nombre dels mateixos no podrà passar de quaranta, dels quals hauràn d'ésser per lo menys quinze fills d'obres.

Las sollicituts d'inscripció deuràn ésser dirigidas a la junta directiva, en el domicili social, carrer de Mercaders, 40, fins al dia 15 de setembre.

A Tarragona hi ha un Togo que s'apodera

valerosament d'una barraca de banys, a Sant Feliu de Guixols hi ha un Kamimura qu'entra al abordatge en una barca de pescar arrebantndole el estandarte, y a Cartagena hi ha un Kuroki de *guardarrofia* que no podent esbravar su *bizarria* ab cap *hueste enemiga*, sembla que's dedida a *copar* tota la correspondencia catalanista que va dirigida als seus soldats; en quina tasca l'ajudan escandalosament els empleats de correus, contra quin pessim servey estém rebent queixas continuament.

Publicacions rebudas:

Excursions, per Jacinto Verdaguer. La «Biblioteca Popular de «L'Avenç» ha publicat son tomo 26, que contéls següents escullits relats de viatges en que s'hi assaboreix la exquisida prosa del gran mossèn Cinto: *La romeria espanyola*, *Rubió*, *Saloria*, *Vall de Cardós*, *Alós*, *L'aplech de Montgarre*, *La ermita del Mont*, *Roca Pastora*, *La Creu del Montseny*, y *Abrassant la Creu del Montseny*. Aquest darrer article fou escrit expressament pera Joventut ab motiu de la excursió que varis redactors d'aquesta revista ferem al Montseny en 1901 ab mossèn Cinto. Tots els treballs del volum tenen aquella senzillesa e ingenuitat que fan inconfundible e inestimable l'estil del insigne poeta. Se ven el volum al acostumat preu de 25 cèntims.

Fidel Giró, impressor. — Carrer de Valencia, 233

JOVENTUT SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. — No s'admeten els que no s'an inèdits. — No's tornan els originals. — Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO

CATALUNYA: Un any.....	8	Pessetas.
» Mitj any.....	4 50	»
» Trimestre.....	2 25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA. Un any.....	9	»
ESTRANGER: Un any.....	10	Franchs.
Número corrent.....	20	Cèntims.
» atrassat, ab folletins.....	40	»
» » sense folletins.....	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.